

Verantwoording conceptsyllabus centraal examen 2021: aardrijkskunde vmbo

Aanleiding

De huidige syllabus aardrijkskunde vmbo is gebaseerd op het examenprogramma uit 2010. De syllabus is vastgesteld in 2015. De afgelopen jaren zijn kleine wijzigingen doorgevoerd, die in de syllabi zichtbaar waren door gele markeringen van de gewijzigde teksten.

De afgelopen jaren is de wens ontstaan om de syllabus grondiger te wijzigen dan bij het jaarlijks klein onderhoud mogelijk is. Doordat het nieuwe examenprogramma zonder pilotfase is ingevoerd, zijn er een aantal onvolkomenheden in de syllabus ontstaan. Daarnaast is er een overladenheid aan stof voor de leerweg bb en kb. De veelheid aan begrippen voor leerlingen is beknellend. De huidige syllabus is op een aantal punten nu al niet meer actueel vanwege veranderingen in de wereld, zoals bijvoorbeeld de eenkindpolitiek in China.

Het College voor Toetsen en Examens (CvTE) heeft in februari 2018 een syllabuscommissie ingesteld met de opdracht de inhoud van de syllabus te actualiseren en (waar nodig) de onvolkomenheden te reviseren, zonder daarbij de examenstof te verzwaren. Ook zal de overladenheid voor de leerweg bb en kb verminderd moeten worden. De syllabuscommissie heeft haar werkzaamheden naar verwachting in april 2019 afgerond.

1.1 Samenstelling commissie en werkwijze

De syllabuscommissie bestaat uit de volgende leden:

- Projectleider – Pieter van der Bent (CvTE)
- Voorzitter syllabuscommissie – Erik Bijsterbosch (CvTE)
- Leden syllabuscommissie – Annelies Laarman (KNAG), Fien de Vries (KNAG) en Tijmen Rosenboom (CvTE)

Twee van de drie leden van de syllabuscommissie zijn voorgedragen door de vakvereniging het Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap (KNAG). Het derde lid komt uit de vaststellingscommissie van CvTE.

- Secretaris – Frederik Oorschot (SLO)
- Toetsdeskundige – Thea Hooyman (Cito)

De syllabuscommissie is in 2018 vier keer bij elkaar gekomen. Tijdens deze bijeenkomsten zijn verschillende versies van de nieuwe syllabus besproken. De (voorlopige) eindversie is op 26 september 2018 besproken met vertegenwoordigers van de uitgevers van aardrijkskundemethoden in de Groep Educatieve Uitgeverijen (GEU). Deze versie wordt door de commissie ook gepresenteerd en toegelicht op de landelijke KNAG-docenten dag op 9 november 2018.

Vanaf 29 oktober wordt deze versie voorgelegd aan docenten en andere belanghebbenden in een digitale veldraadpleging. Deze digitale veldraadpleging staat open tot en met zondag 2 december. De reacties en meningen op de nieuwe syllabus worden geïnventariseerd en geanalyseerd. Op basis van de gemaakt opmerkingen wordt de conceptversie van de syllabus mogelijk nog aangepast.

1.2 De nieuwe syllabus

In de nieuwe syllabus zijn de volgende aanpassingen doorgevoerd:

A. Topografie

De commissie is van mening dat topografische kennis onderdeel is van de aardrijkskundige kennis waarover leerlingen bij aardrijkskunde op het vmbo moeten beschikken. Van leerlingen mag verwacht worden dat zij over de basale topografische kennis beschikken, zoals deze is vastgelegd in de basislijst topografie voor het basisonderwijs (Cito/KNAG). Hierdoor zal de basislijst topografie die nu in de syllabus staat verdwijnen.

Bij de verschillende eindtermen wordt slechts nog een beperkt aantal toponiemen opgenomen waarvan, volgens de commissie, verwacht mag worden dat leerlingen de bijbehorende geografische entiteiten zonder hulpmiddelen op een kaart kunnen lokaliseren. De toponiemen van geografische entiteiten die wel opgenomen worden, worden gezien als relevant en onmisbaar bij de betreffende eindtermen. Bij andere toponiemen wordt niet van leerlingen verwacht dat zij de bijbehorende geografische entiteiten zonder hulpmiddelen op een kaart kunnen lokaliseren. In deze gevallen zal in het examen altijd een kaart opgenomen worden met plaatsbepaling.

Ter illustratie onderstaand voorbeeld:

Bij domein AK/K/4 Weer en Klimaat, eindterm 5 en 6, staan onderstaande toponiemen in de syllabus:

Kaartbeeld bij AK/K/4 weer en klimaat	BB	KB	GT
<u>Nederland:</u> - Noordzee	x	x	x
<u>Spanje:</u> - Middellandse Zee - Sierra Nevada - Cantabrisch Gebergte - Pyreneeën		x	x
<u>Verenigde Staten:</u> - Atlantische Oceaan - Grote Oceaan - Golf van Mexico - Appalachen - Kustgebergte - Great Plains - Rocky Mountains	x	x	x

Van leerlingen wordt verwacht dat zij, als voorbeeld, de ligging van de Middellandse Zee zonder nadere aanduiding of andere hulpmiddelen op een kaart kunnen herkennen of aanwijzen.

In het geval dat in een examenvraag gevraagd wordt naar een andere geografische entiteit, bijvoorbeeld de Golf van Biskaje, dan zal bij de vraag een kaart opgenomen zijn met de plaatsbepaling van de Golf van Biskaje.

B. Begrippen

Om de overladenheid van het examenprogramma voor de leerwegen bb en kb te verminderen en het aantal begrippen te verminderen heeft de commissie besloten, naar analogie met de topografielijst, geen aparte begrippenlijsten meer op te nemen bij de verschillende domeinen. Een selectie van begrippen die door de commissie als relevant en onmisbaar worden beschouwd bij de afzonderlijke eindtermen en die niet als zodanig als afzonderlijk begrip in de eindterm zelf staan, zijn als toevoeging opgenomen bij deze eindtermen.

Van de begrippen die in de eindterm zelf benoemd staan, wordt verwacht dat leerlingen deze tijdens het examen kennen en kunnen gebruiken bij de beantwoording van de vragen. Ook van begrippen die niet nader gedefinieerd, geëxpliciteerd of uitgelegd zijn wordt verwacht dat leerlingen deze tijdens het examen kennen en kunnen gebruiken bij de beantwoording van de vragen.

Ter illustratie hiervan het voorbeeld bij eindterm 5.1:

AK/K/4 Weer en klimaat	BB	KB	GT
Eindterm 5 De kandidaat kan weer en klimaat van Nederland beschrijven en verklaren.	x		
Eindterm 5 De kandidaat kan weer en klimaat, klimaatverandering en klimaatbeleid van Nederland en de aangewezen contrasterende regio in Europa (Spanje) beschrijven en verklaren en de situatie in beide gebieden vergelijken.		x	x
In dit verband kan de kandidaat:			
5.1 ... het weer in Nederland beschrijven aan de hand van de weerelementen temperatuur, neerslag, luchtdruk, wind en bewolking en voor gegeven omstandigheden het weer verklaren met behulp van weer-en klimaatfactoren. - vormen van neerslag	x		
5.1 ... het weer in Nederland en Spanje beschrijven aan de hand van de weerelementen temperatuur, neerslag, luchtdruk, wind en bewolking en voor gegeven omstandigheden het weer verklaren met behulp van weer-en klimaatfactoren en verschillen tussen het weer in beide gebieden beschrijven en verklaren. - vormen van neerslag		x	x

- In de eindterm staat een aantal begrippen, zoals neerslag en luchtdruk, waarvan wordt verwacht dat leerlingen deze tijdens het examen kennen en kunnen gebruiken bij de beantwoording van de vragen.
- Bij de eindterm is 'vormen van neerslag' afzonderlijk toegevoegd. Op basis daarvan mag verwacht worden dat leerlingen tijdens het examen ook de verschillende vormen van neerslag, zoals bijvoorbeeld regen of sneeuw, kennen en kunnen gebruiken bij de beantwoording van de vragen.
- In de eindterm wordt ook gerefereerd aan weer-en klimaatfactoren. Verwacht mag worden dat leerlingen tijdens het examen de verschillende weer-en klimaatfactoren, zoals bijvoorbeeld hoogteligging, kennen en kunnen gebruiken bij de beantwoording van de vragen.

1.3 Verschil bb en kb/gl/tl

In de huidige syllabus staat het gedeelte dat gl/tl leerlingen meer moeten kennen en kunnen ten opzichte van de bb leerlingen cursief gedrukt. Omwille van de duidelijkheid en overzichtelijkheid heeft de commissie besloten om de eindtermen voor de verschillende leerwegen apart op te nemen en door middel van markeringen in aparte kolommen aan te geven wat voor de afzonderlijke leerwegen verplicht is (zie het voorbeeld bij eindterm 5.1).

1.4 Verschillen tussen de oude syllabus en de nieuwe syllabus

De belangrijkste verschillen tussen de syllabus tot 2020 en de syllabus vanaf 2021 zijn:

- In de nieuwe syllabus staat geen aparte lijst met toponiemen. Een selectie van toponiemen staat genoemd onderaan de afzonderlijke inhoudelijke domeinen.
- In de nieuwe syllabus staat geen aparte lijst met begrippen. Een selectie van begrippen staat genoemd bij de afzonderlijke eindtermen.
- De leerstof voor bb leerlingen en gl/tl leerlingen staat in afzonderlijke eindtermen met een markering in aparte kolommen.
- De inleiding bij de syllabus is aangepast. In de inleiding wordt niet langer verwezen naar de indeling naar complexiteit van de informatie en de vragen.